

Відгук

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора Сороки Лариси Володимирівни на дисертацію Зубка Артема Олександровича «Концептуальні засади адміністративної політики України», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Ступінь актуальності обраної теми дисертації. Основним життєво важливим завданням будь – якої держави є належна організація державного та публічного сектору. У зв'язку з численним зростанням внутрішніх і зовнішніх ризиків, загроз та викликів, які впливають на стан адміністративної політики, особливо сьогодні, коли здійснюється велика кількість реформ, значно актуалізується проблема її реалізації, а отже, посилюється роль усієї системи, на яку покладено це завдання. Як вірно вказав автор у своєму дослідженні, необхідно оперативно знайти шляхи вирішення цієї складної ситуації, першим кроком якого є створення науково-методологічного підґрунтя для започаткування в Україні якісно нових підходів до врегулювання питань публічного значення. Відповідно, динамізм суспільних відносин, економічно-соціальний і політико-правовий стан їхнього розвитку, а також тенденції необхідності належного захисту громадянам України від реальних загроз її національним інтересам є тільки маленькою частиною того, яким чином можна досягнути доцільність здійснення аналізу юридичної природи адміністративної політики України. Саме тому наукова праця Зубка Артема Олександровича виконана на надзвичайно актуальну на сьогодні тему, як в теоретичному, так і в практичному аспектах.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, їх новизна і значення. Наукові

положення, висновки та рекомендації, які містить дисертація, є належним чином обґрунтованими. Це пов'язано з тим, що в основу дисертації покладено належну як науково-теоретичну базу (що ґрунтується на передових наукових розробках вчених-юристів), так й емпіричну базу – дисертація містить узагальнену практику діяльності суб'єктів національної системи державотворення, інших держав і міжнародних інституцій, офіційні й публічні матеріали з веб-сайтів ЄС, органів державної влади та місцевого самоврядування України, Інтернет-представництва Президента України, урядового порталу та органів судової влади. Належна науково-теоретична база дисертації свідчить про те, що дисертантом проведено ґрунтовне наукове дослідження в сучасному науковому контексті – тобто, з врахуванням наукових напрацювань провідних фахівців з відповідної сфери сучасної юридичної науки. Прикладний аспект обґрунтувань наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, ґрунтується на тому, що в її основу покладено вирішення важливих реальних проблем, що нині існують у сфері формування та реалізації державних політик України, що базується на даних практики та підтверджено актами про впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Належний підбір методів наукового дослідження, високий теоретичний рівень узагальнень дав можливість дисертанту розробити авторську варіацію концептуалізації знань про юридичну природу адміністративної політики України, комплексно розкрити її особливості та сутність адміністративно-правових механізмів впровадження, а також перепон, які ускладнюють або гальмують процеси отримання досліджуваним правовим явищем практичного прояву.

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації, які міститься в дисертаційному дослідженні, обґрунтовані належним чином.

Загалом дисертація є першим комплексним науковим дослідженням, що концептуалізує юридичну природу адміністративної політики України через ідентифікацію основних теоретичних положень, принципів, правових норм і

механізмів, які формують систему здійснення ефективної політико-адміністративної взаємодії органів влади різних рівнів під час прийняття та реалізації ними суспільно важливих державних рішень. Дисертант не лише ґрунтовно розглянув яким чином законодавчо врегульовано сферу політико-адміністративної комунікації, а й які проблеми в ній наявні на сьогодні та запропонував шляхи їх вирішення. Такий підхід варто оцінити схвально.

Новою та цікавою, належним чином обґрунтованою дисертантом є його гіпотеза щодо розуміння адміністративної політики України як самостійного правового явища, що формує якісно нову юридичну конструкцію, яка репрезентує інкорпорацію політичних та виконавчих практик взаємодії держави з ресурсами у кореляції з необхідністю вирішення суспільних проблем сталого розвитку у спосіб забезпечення взаємодії, кооперації та контрольованості механізмів прийняття суспільно важливих державних рішень на загальнонаціональному (макрополітична адміністративна політика України), урядовому/міжвідомчому (мезополітична адміністративна політика України), організаційно-самоврядному (мікрополітична адміністративна політика України) рівнях. Також варто відмітити ведення дисертантом ґрунтовної, адекватної наукової полеміки: його незгода з пропозиціями інших науковців-юристів належно аргументована.

Оригінальністю характеризується висновок дисертанта про те, що адміністративна політика України за широкого контексту репрезентує не тільки діяльність з розвитку державного буття, а й включає механізми регулювання президентсько-парламентсько-урядових, внутрішньоурядових та організаційно-самоврядних політико-адміністративних відносин, міжінституційних зв'язків загалом (у тому числі – з інститутами громадянського суспільства), забезпечуючи баланс та координацію дій владними структурами. Звужуючи її зміст приналежністю до сфери діяльності уряду та його підпорядкованих структур зазначено про доцільність ведення мови виключно про встановлення правил функціонування та розвитку внутрішньоурядових політико-адміністративних

відносин, пов'язаних з процедурою вирішення суспільних проблем. Наголошено, що адміністративна політика України не має на меті зміну повноважень керівних органів влади, а є лиш інструментом для належної їхньої реалізації. Йдеться насамперед про встановлення довгострокових домовленостей, створення механізмів комунікації та процедур досягнення консенсусу. І попри те, що саме уряд відповідальний за функціональність державних політик визначено, що нехтування необхідністю забезпечення її єдності від основ до практичного прояву має ряд негативних наслідків. Дисертація містить детальне обґрунтування вказаного висновку, що дає підстави узагальнити, що вказаний висновок є і новим, і належним чином обґрунтованим.

Заслуговує схвалення скрупульозний підхід дисертанта до формування нового підходу щодо трактування співвідношення «політика-адміністрування». Автором констатовано, що досить тривалий час вбачалось, що між «політикою» і «адмініструванням» має бути чітке розмежування – прийняття політичних рішень та їхнє виконання. Тобто адміністрування знаходиться поза межами політичної сфери. З позиції автора, за загальним контекстом політична влада визначає курс і стратегічні напрями розвитку, а адміністративна – відповідає за їхню реалізацію та виконання. Таке обґрунтування розподілу державних функцій було надано ще Вілсоном у 1887 році та отримало подальший науковий розвиток в межах соціологічної, політичної та управлінської галузей наукових знань. Автором було виявлено, що історичний розвиток довів помилковість абсолютизації погляду Вілсона, адже такий підхід не розкриває сутності глибинних взаємозв'язків між політичним та адміністративним вимірами влади, які можуть знаходитися на одному рівні, де політичні рішення та адміністративні заходи об'єктивують єдину процедуру досягнення суспільно важливих державних (публічних) цілей. У цьому контексті йдеться про єдність процедур формування та реалізації державної політики, які досить часто є предметом відання конкретного суб'єкта владних повноважень, що діє як цілісна структурна

одиниця, яка хоч і має окремо виконавчо-політичний (або політико-урядовий) та виконавчо-адміністративний функціональні інститути, проте останній завжди знаходиться у підпорядкуванні (спрямуванні діяльності) першого. Це новий оригінальний підхід до дослідження термінів та категорій, який було детально розкрито на сторінках дисертації. Пропоновані дисертантом визначення наведених понять належним чином обґрунтовані в дисертації, є внутрішньо не суперечними та збагачують категоріальний апарат адміністративного права.

Слушними також є наукове розуміння специфіки політико-адміністративної роботи органів місцевого самоврядування з узагальненням, що: 1) представницький орган місцевого самоврядування концентрує у своїх межах вирішення питань організаційного та розпорядчого характеру, забезпечує легітимність окремих рішень його виконавчих органів та загалом відповідає за визначення та контроль реалізації стратегічних напрямків розвитку територіальної громади; 2) виконавчі органи місцевого самоврядування фактично розробляють та реалізують місцеву політику, однак за попереднім погодженням його представницького органу; вони наділені можливістю самостійного розпорядження сферами їхнього відання, проте обмежені площиною підзвітності та підконтрольності представницькому органу загалом.

Доречно підтримати і висновок, наведений в дисертації, про наукове обґрунтування доцільності виокремлення двох вимірів політичної влади в інституційному контексті, зокрема: 1) публічної, до складу якої входять представники парламенту, глава держави та так звана «законодавча» еліта місцевого самоврядування (голови, їх заступники секретарі та всі інші депутати рад); 2) урядової, репрезентованої системою суб'єктів виконання виконавчо-політичних функцій (члени Кабінету Міністрів України).

Окрім того, дисертація містить значну кількість пропонованих змін та доповнень до чинного законодавства, що є належним чином обґрунтованими

на сторінках дисертації та сприятимуть підвищенню ефективності правового регулювання формування та реалізації адміністративної політики України.

Загалом дисертація Зубка А. О. містить чимало й інших наукових положень, висновків, рекомендацій, які характеризуються новизною та демонструють його авторське бачення до окреслення та вирішення проблематики визначення концептуальних засад адміністративної політики України.

Значення дисертаційного дослідження розкривається у тому, що висновки та положення дисертації є вагомим внеском у розвиток вітчизняної юридичної науки, зокрема, адміністративного права, та можуть бути широко вжиті у науково-дослідній сфері, законотворчій діяльності та освітньому процесі. Наведене дає підстави обґрунтовано узагальнити, що дисертація має вагоме загальнонаціональне значення.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у докторській дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації, дотримання академічної доброчесності. Дисертація виконана автором самостійно. Дисертація є системною, комплексною та логічною науковою працею. Наукові положення, висновки та рекомендації обґрунтовані на основі особистих досліджень та практичної діяльності дисертанта. Кількість та якість наукових праць, опублікованих за матеріалами дисертаційного дослідження відповідають Наказу Міністерства освіти і науки України № 1220 від 23 вересня 2019 року «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук». За матеріалами дисертації опубліковано 32 праці, серед яких: статті в періодичних наукових фахових виданнях України – 11; наукові статті у наукових періодичних виданнях іноземних держав, а також тих, що індексуються міжнародними наукометричними базами Scopus та / або Web of science – 9; тези доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях – 11, та одна колективна монографія.

Аналіз кількості та змісту наукових праць дисертанта свідчить, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертації пройшли апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також, що наукові результати, висновки та рекомендації, сформульовані у докторській дисертації, повно викладені в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації дає підстави узагальнити про відсутність порушення дисертантом вимог академічної доброчесності. У дисертації наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей. У дисертації дотримано вимоги законодавства про авторське право та суміжні права. Дисертація містить достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень й джерела інформації. У дисертації не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації, самоплагіату.

Дисертація оформлена згідно вимог, які ставляться до даного виду наукових робіт.

Реферат дисертації змістовний, інформативний, відповідає вимогам, які ставляться до наукових праць такого виду. Реферат дисертації висвітлює основні положення дисертації.

Узагальнюючи вказане вище, варто стверджувати, що дисертація Зубка А. О. виконана на високому науковому рівні. Про це свідчить чіткість у сформульовані дисертантом ключової проблематики дисертаційного дослідження, високий ступінь обґрунтованості висновків та інших положень дисертації, значна кількість наукової новизни.

Зауваження та дискусійні питання стосовно положень докторської дисертації. Оцінюючи позитивно наукові здобутки дисертанта, слід зауважити на наступні дискусійні положення та зауваження до дисертації, які варто обговорити під час публічного захисту дисертаційного дослідження.

1. З тексту роботи не зрозумілим залишилось співвідношення між політичними та суспільно важливими державними рішеннями.

2. Неформальний критерій поділу влади вбачається таким, що не відображає істину сутність думки автора щодо виокремлення таких її різновидів як адміністративна та політична, адже цілком логічно і закономірно може бути застосовним до всіх інших її видів, звісно, окрім законодавчої, виконавчої та судової (підрозділ 1.1).

3. Автор занадто розширив площину об'єкта дослідження, тим самим зумовив виникнення наукової дискусії щодо співвідношення галузевих різновидів врегулювання досліджуваних питань.

4. Цікавим, але доволі спірним є тезис, що цифрова комунікація в публічно-правовій сфері є позитивним прикладом подолання перепон на шляху впровадження адміністративної політики України, адже означена сфера не облишена низки нормативних та практичних недоопрацювань з боку суб'єктів влади (підрозділ 4.3).

5. Попри чіткість, логічність та послідовність викладу основного матеріалу дисертаційного дослідження, варто було б узагальнити отримані результати окремим розділом чи підрозділом його структурної організації.

Водночас, висловлені зауваження та рекомендації не применшують позитивного враження від дисертації, не знижують її науковий рівень, не впливають на позитивний відгук про дисертаційне дослідження. Наявність зауважень та дискусійних питань стосовно положень докторської дисертації свідчить про те, що дисертантом було досліджено дійсно складну та актуальну наукову тему з використанням свого оригінального творчого підходу до досягнення мети дисертації. Дисертант досяг мети, яка ставилась перед дисертацією та виконав всі поставлені перед дисертацією завдання.

Висновки. Дисертація Зубка Артема Олександровича «Концептуальні засади адміністративної політики України» є завершеним, ґрунтовним науковим дослідженням, відповідає усім вимогам, які передбачені Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1197, а її автор – Зубко Артем Олександрович заслуговує присудження йому

наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07
«Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право».

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,

Голова громадської організації

«Інформаційно-аналітичний центр

«Сучасне аерокосмічне право»

Лариса СОРОКА